

1. час

Музичка култура, пети разред

Одељење: _____

Редни број часа: 1.

Наставна област: Певањем и свирањем упознајемо музику

Наставна јединица: Понављање песама научених у претходним разредима

Слушање и упознавање музике:

По избору ученика

Циљ часа:

- упознавање ученика с планом и програмом рада, начином проверавања и оцењивања, активностима у оквиру секција;
- упознавање с предметом музичка култура, повезаности предмета с другим уметностима и са осталим предметима у школи;
- упознавање с применом овог предмета у различитим културним областима.

Задаци часа

Образовни: понављање песама научених у досадашњем школовању, неговање и развијање способности и извођења музике (певање/свирање).

Васпитни: побуђивање осећаја сарадње и одговорности заједничким музицирањем.

Функционални: лепо, изражајно певање, уз јасан изговор и разумевање текста, свирање пратње на инструментима, развијање моторике.

Тип часа: уводни, понављање градива.

Облик рада: фронтални, у групи.

Наставне методе: монолошка, слушање аудио-примера, практични рад.

Наставна средства: аудитивна, помоћно-техничка.

Корелација:

Литература за наставнике: Музичка култура за V разред, мр Александра Паладин и мр Драгана Михајловић-Бокан.

Литература за ученике: Музичка култура за V разред, мр Александра Паладин и мр Драгана Михајловић-Бокан.

Иновације у настави: активна метода.

Школа и разред: _____

Предметни наставник: _____

Датум и време одржавања часа: _____

Могући ток часа:

Уводни део часа

Час музичке културе у петом разреду за већину ученика биће и сусрет с новим предметним наставником. Због тога би тај сусрет требало да прође у атмосфери музицирања.

Сам процес образовања требало би да буде креативан и код наставника и код ученика, а деце је потенцијале сваки наставник лако ће ослободити маштовитим процесом упознавања с овим предметом, креирањем тзв. музичке учионице у којој ће сваки ученик у свом истраживачком процесу пронаћи сопствени вид музичког израза.

У уводном делу часа, после уводних речи и упознавања с планом и програмом, начином извођења наставе, оцењивања и слободним активностима обухваћеним овим предметом, наставници с ученицима прелазе градиво из претходних разреда.

Главни део часа

Најкориснији начин за упознавање с ученицима јесте заједничко извођење песама које су они обрадили током претходног школовања. Нека ученици упознају вас са музиком коју радо изводе. Упознајте и ви ученике с музиком коју волите. Нека овај час буде користан за упознавање вас с њима, као и за проширивање видика и односа ученика према овом предмету и музици уопште.

С ученицима поновити њихове омиљене песме из градива четвртог разреда. Наше сугестије: Гретри Андре, *Мајарац и кукавица*; Лили Жан-Батист, *Док месец сја*; Волфганг Амадеус Моцарт, *Блистај, блистај*; народне песме *Вишњицица род родила*, *Гусица ми мајла љаднала* и *Ти једина*; Дејан Деспић, *На ливади*.

При групном раду неопходно је увести нека мала правила која ће касније бити корисна за организованост и дисциплину, што ће свима улепшати и олакшати рад. Будите стрпљиви, потребно је време за стицање навика. С ученицима се можете договорити о једноставним знацима који ће их упозорити на дисциплину као што су: Молим вас, тишина! Хајдемо! Обратите пажњу! Молим вас, мир! Потребно је само бити доследан и стрпљиво и упорно користити договорене знаке како би ученици развили радне навике које ће им касније користити.

За наредни групни рад потребно је разврстати ученике. Можете користити разноврсне методе, а једна је да се ученици поделе у групе на основу тога колико њихово име има слогова. На пример, име А-на има два слога, те дете стаје у другу групу. Име Лав има један слог, па дете иде у прву групу. Мењајте начин креирања група јер ћете тако избећи да исти ученици увек иду у исту групу, што може ометати процес рада.

Групни рад

Поделите ученике: једни ће певати основну мелодију песме по свом избору у својству понављања градива, док ће други изводити једноставну ритмичку пратњу.

Добра припрема за свирање на ритмичким удараљкама јесте наизменично тапшање колена на тешким тактовим деловима. Водите рачуна да се при тапшању руке увек одбију од колена, а не да остану на њима.

Врло је могућа претпоставка да се многи ученици срећу с ритмичким или мелодијским удараљкама тек у петом разреду, јер у претходним за то нису имали прилике или могућности. Упознајте их с лепим начином свирања на инструментима, при чему опуштени покрет руке даје мекан тон, док нагли покрет даје грубо извођење. Упоредите правилно и неправилно извођење. Подржите ученике у сваком виду извођења, јер деца понекад могу бити неуспешна, а то их обесхрабрује за даљи напредак и изучавање овог предмета. Наведите имена ритмичких инструмената које сте предложили као пратњу на првом часу у овој години.

Завршни део часа

У својим нотним свескама ученици с другом из клупе састављају попис свих имена другова и другарица из одељења. Деле имена на једносложне, двосложне, тросложне, четворосложне. Скандирају их попут бројалице или реп музике.

Материјал за припрему наставника:

уџбеник,
приручник.

Белешке о часу: _____

2. ЧАС

Музичка култура, пети разред

Одељење: _____

Редни број часа: 2.

Наставна област: Певањем и свирањем упознајемо музику

Наставна јединица: Ритам, елементи ритма, музички метар

Циљ часа:

- упознавање основа музичке писмености и изражајних средстава музичке уметности;
- упознавање појмова: ритам, музички метар, тактне црте, осмина, четвртина и половина ноте.

Задаци часа

Образовни: усвајање наведених бројалица уз јасан изговор и разумевање текста.

Васпитни: подстицање заједништва и личне одговорности групним радом, унапређивање друштвеног развоја унутар групе у складу с ученичким способностима и потребама.

Функционални: наглашавање музичког пулса покретом, развијање координације и моторике ученика.

Тип часа: обрада и понављање градива.

Облик рада: фронтални, групни.

Наставне методе: комбинована.

Наставна средства: аудитивна, помоћно-техничка.

Корелација: српски језик.

Литература за наставнике: Музичка култура за V разред, мр Александра Паладин и мр Драгана Михајловић-Бокан.

Литература за ученике: Музичка култура за V разред, мр Александра Паладин и мр Драгана Михајловић-Бокан.

Иновације у настави: активна метода.

Школа и разред: _____

Предметни наставник: _____

Датум и време одржавања часа: _____

Могући ток часа

Уводни део часа

Понављање омиљених песама научених у четвртом разреду и обновљених на претходном часу. Песме је могуће употпунити једноставнијом ритмичком пратњом на ритмичким инструментима које ученици сами бирају.

Главни део часа

Овај део часа можете почети малом игром: нека се ученици присете звукова у којима могу осетити стално пулсирање или узастопно понављање. То могу бити звук воза, звук часовника. Питајте ученике шта још даје звук равномерног пулсирања. Игра се састоји у томе да се ученици поделе на групе и на сигнал наставника наизменично опонашају неки од наведених звукова. Томе можете на знак додати пљескање дланова. Нека пљескање буде кратко. Оно је важно како бисмо ученике припремили за свирање удараљки. Групама можете касније да замените улоге или додате нове равномерне звукове као што су корачање војске или звук кукавице.

Упутите ученике на размишљање. Које ознаке за меру познају? Шта се све може измерити? Пригодне фотографије помоћи ће им у проналажењу одговора.

У свакодневном животу сусрећемо се с појмом мере. На пример, када уђемо у продавницу да купимо воће, тражимо килограм или два. Када желимо да купимо сок, тражимо литар или пола литра омиљеног напитка. Пливач што брже треба да преплива стазу дужине педесет, сто или двеста метара да би победио у трци. Све то изражено је у мерним јединицама. Музику можемо измерити музичким метром.

Објаснити ученицима појам музичког метра, као и његову примену у музици. Објаснити и појам и улогу тактне црте у музичкој нотографији. Анимирајте ученике у размишљању о томе да ли често користе бројалице и да ли су можда неког друга/другарицу научили омиљену бројалицу. Занимљиве примере можете на часу научити и изговарати с читавим одељењем.

Бројалице су омиљена игра деце управо због једноставности и важне улоге при дружењу, склапањима пријатељстава. Оне омогућавају динамику игре и заузимају важно место у разумевању неких музичких особина као што су: ритам, пулс, метар. Оне такође имају и улогу у увежбавању говорног апарата.

Понављање бројалица у тренуцима када је то потребно јесте корисна активност коју деца често у игри спонтано прилагођавају, мењају и осавременењују. Њихов текст лако се памти, једноставан је и радо се понавља више пута узастопце. Напомените ученицима да наглашени тактов део у бројалицама треба нагласити, те да они сами могу одабрати вид музичког израза (било да је то нека ритмичка удараљка било пљесак дланова или тактирање по столу). На тај начин ученици разумеју појам равномерног музичког пулса.

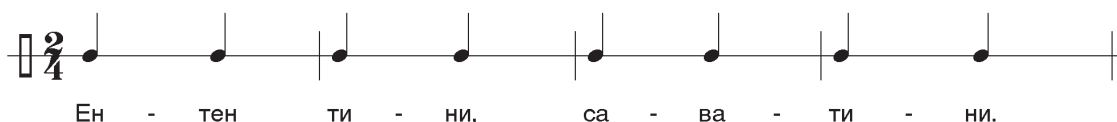
Подсетите ученике на бројалицу

ЕН ТЕН ТИНИ,
СА ВА ТИНИ.

Отпевајте бројалицу, а ученици нека је понављају за вама. Играјте игру с ученицима тако што ћете их пребројавати јасним изговарањем бројалице у тачном метру, широким покретима руке од ученика до ученика. Тај изговор јасно ће истицати прецизан ток наглашених тактових делова. Ученици се могу придруживати у пребројавању и тако усвојити текст и мелодију бројалице. Инсистирајте на разговетном изговарању текста који одражава метрику, иако они још дуго тога неће бити свесни.

Поделите ученике на више мањих група. Овај пут одаберите по једног ученика који ће пребројавати чланове своје групе. Други ученик ће пуцкетањем прстију нагласити равномеран ток наглашеног тактовог дела, то јест музички пулс. Ученике можете упознати с чињеницом да сваки покрет разбрајања (или корак), односно слог речи, чини један део такта који музичари називају четвртина.

Потом решите са ученицима записивање бројалице из уџбеника са стране 12 на следећи начин:

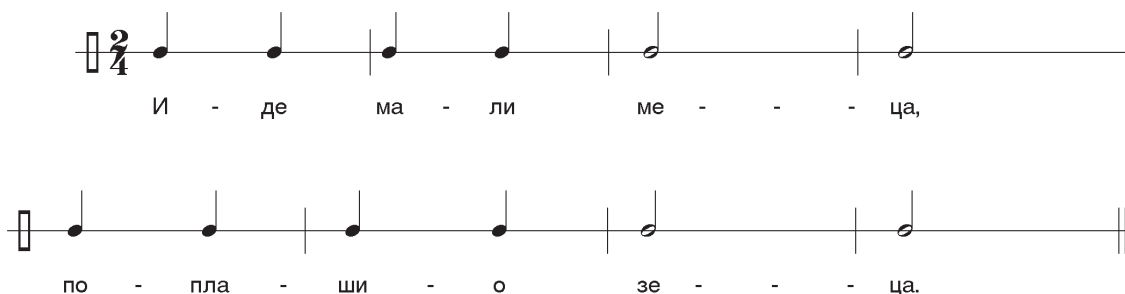

На исти начин с ученицима истражите бројалицу:

ИДЕ МАЛИ МЕЦА,
ПОПЛАШИО ЗЕЦА.

Овај пут напоменути да када на један слог речи долазе два покрета разбрајања (или два корака), следи нота коју музичари називају половина ноте.

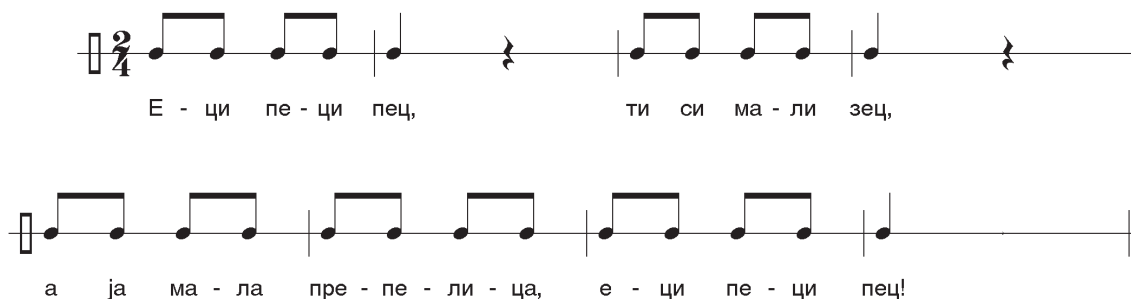
Допуните с ученицима и ову бројалицу у уџбенику на страни 13 на следећи начин:

И најзад, уз разбрајање или корачање прођите бројалицу:

ЕЦИ ПЕЦИ ПЕЦ,
ТИ СИ МАЛИ ЗЕЦ,
А ЈА МАЛА ПРЕПЕЛИЦА,
ЕЦИ ПЕЦИ ПЕЦ!

Поставите питање: колико сте сада изговорили слогова на један покрет разбрајања или на један корак? (Два.) Те ноте називамо осминама. Упутити ученике на њихово нотирање, а потом допунити бројалицу са стране 13.

Завршни део часа

Са ученицима можете да направите мали експеримент. На који начин можете добити различите звуке уз помоћ сопственог тела? Нека тело сваког детета постане музички инструмент. Подстакните ученике на разноврсне идеје: пљескање длановима, по коленима, пуцкетање прстију. Разговарајте с ученицима о звуцима које сте добили и подсетите их на правилно пљескање длановима уз мек покрет. Тај вид музицирања опушта тело, развија моторику и добра је припрема за касније извођење песама на ритмичким инструментима које ће ученици обрађивати у даљем току школовања. Након разговора о звучним разликама при музицирању на овај начин, заинтересујте ученике да створе ритмичку пратњу бројалицама које су обрадили на часу користећи тело као музички инструмент.

Час завршите задатком из књиге. Поделите ученике на три групе, при чему ће свака група одабрати свој вид музицирања (пуцкетањем прстију, тапшањем колена...). Прва група свира четвртине, друга половине, а трећа осмине.

Материјал за припрему наставника:

уџбеник, стр. 12–13,
приручник.

Белешке о часу: _____

3. ЧАС

Музичка култура, пети разред

Одељење: _____

Редни број часа: 3.

Наставна област: Певањем и свирањем упознајемо музику

Наставна јединица: *Јеж*, 3. Гргошевић

Слушање и упознавање музике:

Зафир Хаџиманов, *Јеж и јабука*, вокал Сенка Хаџиманов, хор „Полетарци“

Циљ часа:

- стицање основне језичке и уметничке писмености;
- развијање музикалности и креативности;
- неговање смисла за заједничко и индивидуално музицирање у свим облицима васпитно-образовног рада.

Задаци часа

Образовни: упознавање термина музички метар, свирање на дечјим музичким инструментима.

Васпитни: подстицање солидарности и толеранције унутар одељења радом у групама.

Функционални: подстицање креативности у свим музичким активностима (извођење, слушање, истраживање); развијање моторике, као и прецизности и концентрације при извођењу ритма.

Тип часа: обрада и понављање градива.

Облик рада: фронтални, групни.

Наставне методе: монолошка, дијалогска, слушање аудио-примера.

Наставна средства: текстовна, помоћно-техничка.

Корелација: српски језик.

Литература за наставнике: Музичка култура за V разред, мр Александра Паладин и мр Драгана Михајловић-Бокан.

Литература за ученике: Музичка култура за V разред, мр Александра Паладин и мр Драгана Михајловић-Бокан.

Иновације у настави: активна метода.

Школа и разред: _____

Предметни наставник: _____

Датум и време одржавања часа: _____

Могући ток часа

Уводни део часа

Уводни део часа можете започети бројалицама које су ученици усвојили на претходном часу. Подељени на мање групе, ученици могу између себе одабрати вођу екипе који ће водити и пребројавати чланове своје групе, док ће остали понављати за њим. Када су се разбројили и игру привели крају, реците им да се музичари користе нотним писмом како би записали оно што чују и осећају.

Разговарајте с ученицима о различитим писмима којима се људи споразумевају. Нека се подсети која писма познају: ћирилично, латинично, а неки су можда чули и за глаголицу, хијероглифе, грчки алфабет или неко друго писмо којим су се људи споразумевали или још увек то чине. Како се споразумевају музичари? (Нотним писмом.)

Главни део часа

Поведите разговор с ученицима о нотном писму. Нотно писмо је, у ствари, нека врста интернационалног језика будући да је свуда једнако и да га разумеју сви школовани музичари широм света. Ноте музичари исписују у линијском систему (који чини пет паралелних, водоравних линија). На самом почетку песме/композиције налази се виолински кључ, а иза њега ознака такта (мера) која нам указује на то колико тактових делова стаје у један такт. Ноте се граниче тактовима које дефинише ознака већ поменуте мере која се налази иза виолинског кључа. На примеру песме *Јеж*, 3. Гргошевића, ученицима приказати те појмове. Покажите им на примеру песме из књиге да много тактова, који су записани једни крај других, чини песму.

Иза виолинског кључа у песми *Јеж* налази се такт 2/4. Закључите да ту ознаку називамо мером. Она је однос тешког и лаког тактовог дела. Тежак и лак тактов део можемо упоредити с корацима, при чему ће искорак десном ногом представљати тежак, а искорак левом ногом лак тактов део. Наша два корака, од којих је први тежак, а други лак, чине дводелну меру. Именујте двочетвртинску меру или двочетвртински такт.

Песму *Јеж* ученици усвајају по слуху. Певање песама има великог удела у развоју слуха ученика, као и музичких способности уопште, па зато песму прво демонстрира наставник водећи рачуна о изражајном певању. Пре демонстрирања песме ученици се укратко упознају с њеним текстом. Потом наставник изражајно, водећи рачуна о темпу, пева песму у целини, затим по фрагментима, а ученици понављају. Наставник овај процес обраде песме по слуху прати на инструменту.

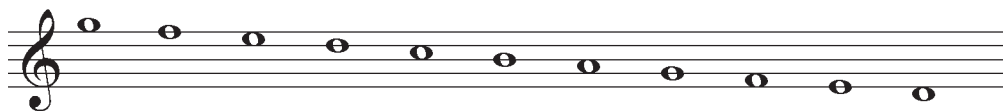
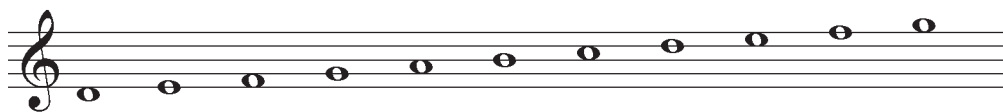
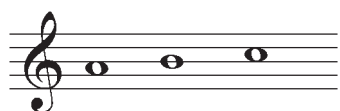
Песму *Јеж* изводити тако што ће ученици певање све време пратити тактирањем.

Изнад песме *Јеж* вероватно сте приметили разнобојне кружиће расположиве за свирање на мелодијским инструментима. Они представљају основни тон акорда за хармонску пратњу. Свака боја означава једну функцију: плава – тоника, зелена – субдоминанта, црвена – доминанта. Међутим, не морате све песме обрадити на тај начин, већ вам предлагемо да сами направите избор према жељама и могућностима одељења. Ове хармонске ознаке можете сами свирати као пратњу песмама, а и ученици могу на

мелодијским инструментима пратити песме свирајући основне тонове главних функција обележене бојама, на местима где је то означено.

Групни рад

Решите задатке са стране 15 подељени у групе.

ЦД 1/3

Карл Орф: 4 комада за ксилофон

Орфов инструментариј:

Композитор Карл Орф осмислио је и дао идеју о изградњи малих, дечјих инструмената. Ти инструменти данас се могу наћи као удараљке с одређеном висином тона и удараљке с неодређеном висином тона.

Удараљке с одређеном висином тона	Удараљке с неодређеном висином тона
ксилофон (сопран, алт и бас)	добош
металофон (сопран и алт)	маракас
звончићи Глокеншпил (сопран и алт)	дрвени штапићи / клавес
тимпан	мали и велики бубањ
	триангл
	дрвена кутија
	кастањете
	чинеле
	прапорци
	тамбурин

Уколико имате прилике, набавите неке од ових малих инструмената Орфовог инструментарија. Ученици на инструментима стичу богато искуство у свету музике и развијају емотивно и интелектуално освешћивање.

Разноврстан и богат музички доживљај посредством активног музицирања на часу, у сваком случају треба да претходи музичком описмењавању и чини да час буде креативнији. Истовременим праћењем нотног писма ученици стичу искуство повезивања градива музичког описмењавања, с једне, и реалног музичког тока, с друге стране.

Завршни део часа

Разговарајте с ученицима о томе шта је то тактирање, а шта дириговање. Да ли има сличности?

Каква је улога тактирања при извођењу једне песме? Тактирање значи покретом руке означити делове такта, при чему се сваки део такта означава једним покретом руке.

Како се увек тактира први део такта? Покретом руке надоле.

Како се увек тактира последњи део такта? Покретом руке нагоре.

Каква је улога диригента у оркестру? Диригент осмишљава каква ће бити интерпретација неког дела, дакле он води рачуна о темпу, односу инструмената (у хорској музици однос између гласова), фразирању...

Материјал за припрему наставника:

уџбеник, стр. 14–15.

приручник.

Белешке о часу: _____

4. ЧАС

Музичка култура, пети разред

Одељење: _____

Редни број часа: 4.

Наставна област: Певањем и свирањем упознајемо музику

Наставна јединица: *Скале и арђећа*, Ричард М. Шерман и Роберт Б. Шерман

Слушање и упознавање музике:

Ричард М. Шерман и Роберт Б. Шерман, *Скале и арђећа*, песма из цртаног филма „Мачке из високог друштва“

Циљ часа:

- развијање интересовања за музичку уметност и упознавање музичке културе,
- оспособљавање за разумевање могућности музичког изражавања.

Задаци часа

Образовни: певање песме по слуху, усвајање нових елемената музичке писмености.

Васпитни: развијање културних навика и критичког мишљења.

Функционални: подстицање креативности у свим музичким активностима, развијање прецизности извођења ритма и музичког памћења.

Тип часа: обрада.

Облик рада: фронтални, рад у паровима.

Наставне методе: комбинована (монолошка, дијалошка, игровне активности, слушање аудио-примера).

Наставна средства: текстовна, аудитивна.

Корелација: енглески језик, филмска уметност.

Иновације у настави: активна метода.

Литература за наставнике: Музичка култура за V разред, мр Александра Паладин и мр Драгана Михајловић-Бокан.

Литература за ученике: Музичка култура за V разред, мр Александра Паладин и мр Драгана Михајловић-Бокан.

Школа и разред: _____

Предметни наставник: _____

Датум и време одржавања часа: _____

Могући ток часа

Уводни део часа

У оквиру уводног дела часа подсетите се песме *Јеж* с претходног часа. Поновите с ученицима појмове: линијски систем, виолински кључ, мера, такт.

Музичирајте с ученицима поделивши им доступне ритмичке удараљке.

Поделите ученике на две групе. Док прва група пева мелодију песме, друга може да свира наглашени тактов део.

Главни део часа

Извођење музике на ритмичким удараљкама предвиђено је у наставном процесу током читаве године. Као такво, и као пратећи садржај певању и слушању, веома је погодно за увођење ученика у основну метрику, измену тешког и лаког тактовог дела, у дводелној мери.

С ученицима можете повести разговор о разликама звучних боја тела, као и оних код ритмичких удараљки. Нека пронађу одговарајући звук за тежак и лак тактов део како код звука произведеног плескањем, ударом о колена (*body percussion*) тако и код ритмичких удараљки које поседујете. Припазите на боју, јачину и квалитет звука којима се ученици при том користе.

Јачину звука можете пробати извођењем разних ритмичких удараљки. Њихово мењање служи испробавању јачине звука. Напомените ученицима да наглашени тактов део увек треба да буде звучно јачи и као такав наглашенији. Тако би, на пример, једна од комбинација којом бисте назначили тежак и лак тактов део могла бити: чинела, као тежак тактов део због продорности звука, и штапићи, као лак тактов део. Инструменти као штапићи тиши су од бонгоса, бубња или ксилофона. Ако ученике поделите на парове, тежак део такта могу извести плескајући длановима, а лак пуцкетајући прстима. У извођењу тешког и лаког дела такта није довољно обратити пажњу само на боју звука, јер су неки делови тела при истом ударцу звучнији од других.

Ученике уведите у дводелну меру. Искористите кратку вежбу у којој ће тежак део такта назначити тапшањем колена, а лак пуцкетањем прстију.

Да би ученици осетили тежак и лак тактов део и наставили континуитет извођења, можете им помоћи сугестивним покретима.

Песму *Скале и арпеђа* ученици на овом часу усвајају по слуху. После анализе текста, наставник пева горњи глас песме оригинално са свим ознакама које су записане (динамика, темпо).

Поразговарајте с ученицима пре певања. Да ли су чули песму некада? Како се зове анимирани филм у коме се изводи ова нумера? („Мачке из високог друштва“.) Да ли код куће имају кућног љубимца? Скренути пажњу на нове музичке термине у песми: арпеђа, скале, лествице, пиано, форте.

Нека ученици одаберу вид музицирања чији је циљ наглашавање тешког и лаког тактовог дела у време певања песме. Уколико су учили енглески, песму могу певати на оригиналном језику.

*Do mi do mi do so mi do
Every truly cultured music student knows
You must learn your scales and your arpeggios
Bring the music ringing from your chest
And not your nose
While you sing your scales and your arpeggios*

*If your faithful to your daily practicing
You will find you progress is encouraging
Do mi so mi do me so mi fa la so it goes
When you do your scales and your arpeggios*

*Do mi so doi
(Fast piano music playing)*

*do mi so do do so mi do (Repeat)
Though it seems at first it doesn't show
Like a tree ability will bloom and grow
If you're smart you'll learn by heart what every artist knows
Your must sing your scales
And your arpeeeeeeeeggioooooooooos!*

ЦД 1/4

Ричард М. Шерман и Роберт Б. Шерман: *Скале и арпјеђа*, песма из цртаног филма „Мачке из високог друштва“

Послушајте оригинално извођење песме. Да ли сте некада гледали овај филм? Који вам се цртани лик највише допада и због чега?

Завршни део часа

Рад у паровима

Посебну пажњу наставници би требало да обрате на јасно изговарање текста. Често су код ученика неки делови мање разумљиви од других. Можете да направите вежбу дијалога у паровима, коју ћете радити сваки пут када наиђете на сличне проблеме. При изговору текста најчешћи проблем представљају сугласници. Направите задатак у коме ученици треба наизменично да изговарају сугласнике написане претходно на табли, према задатом редоследу. Ученици треба да воде рачуна о разговетном, јасном изговору

сваког сугласника: п, б, г, х, ц, ч, ш, ж. Темпо може бити спор, умерен или брз, а можете увести и ритмичку удараљку која има задатак да даје равномерно пулс изговора. Овакав звук може бити веома занимљив.

Нека на једну страну стану они ученици којима се више допало брзо извођење претходног задатка, а на другу они којима се више допало спорије. Унутар тих група нека се договоре и саставе попис с разложима због којих им се више допада брже, односно спорије извођење. Пошто сте саслушали обе стране и разлоге написали на табли, реците им да ћете сада задатак извести умереним темпом како бисте скренули пажњу на јасан изговор теста.

Материјал за припрему наставника:

уџбеник, стр. 16, 17, 18,
приручник.

Белешке о часу: _____

5. ЧАС

Музичка култура, пети разред

Одељење: _____

Редни број часа: 5.

Наставна област: Певањем и свирањем упознајемо музику

Наставна јединица: C-dur лествица

Слушање и упознавање музике:

Ричард М. Шерман и Роберт Б. Шерман, *Скале и арџеџа*, песма из цртаног филма „Мачке из високог друштва“

Ричард Роџерс, *До, ре, ми*, песма из филма „Моје песме, моји снови“

Циљ часа:

- развијање интересовања за музичку културу;
- развијање музикалности и креативности;
- неговање смисла за заједничко и индивидуално музицирање у свим облицима васпитно-образовног рада.

Задаци часа

Образовни: развијање и неговање способности и извођења музике (певање/ свирање).

Васпитни: развијање културних навика.

Функционални: подстицање креативности у свим музичким активностима (извођење, слушање, истраживање), развијање моторике свирањем на инструментима, као и прецизности и концентрације при извођењу ритма.

Тип часа: понављање градива.

Облик рада: фронтални, индивидуални.

Наставне методе: монолошка, дијалошка, слушање аудио-примера, игровне активности.

Наставна средства: текстовна, аудитивна.

Корелација: филмска уметност.

Литература за наставнике: Музичка култура за V разред, мр Александра Паладин и мр Драгана Михајловић-Бокан.

Литература за ученике: Музичка култура за V разред, мр Александра Паладин и мр Драгана Михајловић-Бокан.

Иновације у настави: активна метода.

Школа и разред: _____

Предметни наставник: _____

Датум и време одржавања часа: _____

Могући ток часа

Уводни део часа

Час почети понављањем песме научене на претходном часу: *Скале и арпеђа*. Уз певање песме ученици обавезно тактирају. Следи разговор о музичком метру.

Шта је музички метар? Музички метар представља ток измене наглашених и ненаглашених тактових делова.

Какав тактов део може бити? Наглашен и ненаглашен.

Који инструменти или звуци које смо изводили најчешће свирају наглашене делове такта? Они који су звучно јачи, нпр. триангл или плескање длановима.

Главни део часа

Главни део часа могуће је започети понављањем песме и разговором о тексту песме из четвртог разреда *До, ре, ми (Солмизација)* из филма „Моје песме, моји снови“. Ученицима напомените да ћете се данас подсетити песме која пева о осам тонова, од којих сваки има своје име.

Ако су се ученици у четвртом разреду сусрели с том песмом, поновите је, а уколико нису, песму обрадите по слуху. (Наставник пева по краћим сегментима уз пратњу инструмента, а ученици понављају за њим.) Свака двотактна фраза почиње новим солмизацијским слогом:

*До нам жели добар дан,
Ре у реду чека сам,
Ми је знак да буде мир,
Фа је фазон знамо сви,
Сол њо солмизирам ја,
Ла је лађа свако зна,
Си нам њихо каже њо,
Да је иза њеја До.*

Солмизација

Весело

Ричард Роџерс

ДО нам же - ли до - бар дан, РЕ у ре - ду че - ка сам,

МИ је, то смо е - то ми, ФА је фа - зон зна - мо сви,

СОЛ то сол - ми - зи - рам ја, ЛА је ла - ђа сва - ко зна,

СИ нам ти - хо ка - же то да је и - за ње - га ДО, СОЛ, МИ, РЕ,,

ДО, ДО, РЕ, МИ, ФА, СОЛ, ЛА, СИ ДО, СОЛ, ДО.

Неопходно је водити рачуна о јасној дикцији. Разговарајте с ученицима о томе шта који тон ради.

Наставник може да пева почетни слог сваке фразе, а ученици нека наставе и фразу отпевају до краја. Замените улоге, нека сада ученици певају само солмизационе слоге, а у наставку нека у себи певају мелодију чији ритам треба да пљескају. Да бисте им помогли, ви певајте остатак фразе.

Питајте ученике које су солмизационе слоге изговорили, и уколико су изоловани из песме, какво је њихово кретање. (Поступно навише.) На табли испишите тонове, испод њих њихова имена и скрените пажњу да је реч о осам тонова солмизације чија су имена управо научили. Музичари их другачије зову – солмизациони слогови.

Певајте с ученицима тонове музичке солмизације навише и наниже. Објасните да се тонови различите висине записују на различитим местима у линијском систему по принципу: виши тонови на вишим местима, нижи тонови на нижим местима. Поставите паралелу са степеницима. Када се пењемо степеницима, корачамо поступно навише (као тонови солмизације које певамо поступно навише), и обратно, када силазимо степеник по степеник, исто је као кад певамо солмизационе тонове поступно наниже.

Испод солмизацијских слогова лествице исписане на табли, сада напишите припадајућу музичку абецеду и реците ученицима да песму отпевају још једном, али нека солмизационе слокове замене припадајућим словима абецеде. Немојте још користити назив музичка абецеда.

Песму *Солмизација* овај пут отпевајте с ученицима тако што ће тонове именоване солмизацијом отпевати као тонове именоване музичком абецедом. Упитајте ученике да ли се мелодија при овом извођењу песме променила или је остала иста. Затим отпевајте лествицу солмизацијом, а потом абецедом. Питајте их шта им је једноставније.

*С нам жели добар дан,
Д у реду чека сам,
Е је знак да буде мир,
Ф је фазон знамо сви,
Г ђо солмизирам ја,
А је лађа свако зна,
Н нам њихо каже ђо,
Да је иза њега С.*

Уколико погледамо таблу, приметимо два начина изговора истих нота. Напоменимо ученицима да је реч о солмизацији и музичкој абецеди. Ми смо у песми *Солмизација* заменили солмизационе слокове тоновима музичке абецеде, а изоловани, они се зову: С, D, E, F, G, A, H, C. Објасните ученицима да је лествица или скала коју сте написали на табли низ тонова различите висине поређаних узлазно или силазно.

Отпевајте лествицу узлазно и силазно абецедом, а потом солмизацијом.

Упознајте ученике с појмом и врстама лествица. Информативно ученике упознајте са C-dur лествицом. Након понављања лествице солмизационим слоговима и музичком абецедом, напомените да певачи углавном певају музичком солмизацијом, док се свирачи споразумевају музичком абецедом.

ЦД 1/5

Ричард Роџерс: *До, ре, ми*, песма из филма „Моје песме, моји снови“

Пре слушања музичког примера напомените ученицима да је песма један од хитова из музичког филма „Моје песме, моји снови“, добитника неколико Оскара.

Послушајте песму *До, ре, ми* (*Солмизација*) у оригиналном извођењу. Ученици треба на основу пажљивог слушања да дођу до закључка да је солмизација слична као у нашем језику. Нека примете где су разлике између енглеске солмизације и солмизације коју су управо научили.

Када уоче како **со** у тексту има назив **сол**, а **ти** има назив **си**, објасните им да је то једина разлика између енглеске солмизације и оне коју певају на српском језику.

Песму ученици могу извести на енглеском језику уколико су га учили током школовања.

Завршни део часа

Направите малу игру по принципу игре дан-ноћ. Нека се ученици поделе у седам група, при чему свака група представља по један солмизациони тон. ДО – прва група, РЕ – друга група, МИ – трећа група... СИ – седма група. Док ученици певају песму, у тренутку именовања неког солмизационог тона, група која га представља треба да чучне. На пример, док се пева текст песме РЕ у реду чека сам, група ученика која представља тон РЕ, чучне. На крају песме, на текст „да је иза њега ДО“, на отпевани тон ДО, сви ученици треба да чучну.

Материјал за припрему наставника:

уџбеник, стр. 18.

приручник.

Белешке о часу:

6. ЧАС

Музичка култура, пети разред

Одељење: _____

Редни број часа: 6.

Наставна област: Певањем и свирањем упознајемо музику

Наставна јединица: *Повела је Јела*, песма из Србије

Слушање и упознавање музике:

Стеван Ст. Мокрањац, *Пејша руковети*, „Повела је Јела“

Циљ часа:

- стицање основне језичке и уметничке писмености;
- развијање критичког мишљења;
- развијање музикалности и креативности;
- упознавање музичке традиције и културе свога и других народа.

Задаци часа

Образовни: развијање способности и извођења музике (певање/свирање).

Васпитни: неговање традиционалне музике, развијање толеранције, развијање критичког мишљења, побуђивање осећаја одговорности у заједничком музицирању, слушање вредних дела уметничке и народне музике.

Функционални: подстицање креативности у музичким активностима (извођење, слушање), развијање моторике ученика.

Тип часа: обрада.

Облик рада: фронтални, групни.

Наставне методе: монолошка, дијалогска, практични рад, слушање аудио-примера.

Наставна средства: текстовна, аудитивна, помоћно-техничка.

Корелација: народна традиција.

Литература за наставнике: Музичка култура за V разред, мр Александра Паладин и мр Драгана Михајловић-Бокан.

Литература за ученике: Музичка култура за V разред, мр Александра Паладин и мр Драгана Михајловић-Бокан.

Иновације у настави: активна метода, истраживачки рад.

Школа и разред: _____

Предметни наставник: _____

Датум и време одржавања часа: _____

Могући ток часа

Уводни део часа

Песма *Повела је Јела* је народна песма. Многи етнологзи и етномузиколози упозоравају на све слабију заступљеност фолклорне традиције у свакодневном животу наших ученика. Убрзано одумирање важних елемената традиционалне културе и њихов делимични нестанак из свакодневне праксе и самога живота ученика требало би да нас подстакну да разговарамо с ученицима о локалној традицији и о томе како је сачувати.

Чувају ли ученици традицију свога краја?

Сматрају ли је важним делом свога живота?

Да ли имају некакав однос према фолклору и традицији?

Да ли су нам потребни фолклор и традиција, зашто и у којој мери?

Разговарајте с ученицима о свакодневици и разликама у начину живота у сеоским и градским срединама, као и о обичајима и њиховом неговању.

Главни део часа

Песму *Повела је Јела* ученици усвајају по нотном тексту.

Разговарајте с ученицима о тексту песме. Песма *Повела је Јела* је народна песма. Покушајте да с ученицима, пошто прочитају текст песме, извучете њену поуку. Песма говори о девојачкој љубави према момку и према брату, о две врсте љубави које се не могу поредити, а у овој народној песми оне су стављене „на вагу“. Наведите ученике на размишљање: да ли се могу поредити љубав према брату и љубав према драгану (момку)? Зашто се не могу поредити?

Следи понављање C-dur лествице певањем навише и наниже.

Нека вам се ученици придруже у свирању музичког пулса наизменично рукама по клупи. Претворите свирање пулса у свирање дводелног метра наглашавајући тежак тактов део.

Реч руковет преузета је из народног говора и односи се на сноп зреле пшенице који може да стане у једно захватање руком (рукохват). У овом случају односи се на више народних песама које су уметнички обрађене и тематски повезане. Сам композитор Стеван Стојановић Мокрањац сакупљао је народне песме, међу њима одабирао најлепше, груписао их по поднебљу с кога потичу и повезивао их у целине на основу контрастних карактера. Тако су настале Мокрањчеве *Руковейи*, петнаест хорских композиција које и данас представљају основ наше музичке литературе ове врсте. Њихов значај је огроман јер се у њима налазе обрађене народне песме из разних крајева: Србије, Македоније, Косова, Црне Горе, Босне итд. Песма „Повела је Јела“ саставни је део *Пејве руковейи*, у чијем се саставу налазе и песме: „Шта то миче“, „А што си се, Јано“, „Стан, девојко душо моја“, „Коња седлаш“, „Мој се драги на пут спрема“, „Леле, Стано, мори“, „Ој, за гором, за зеленом“, „Ој, девојко“ и „Вишњицица род родила“.

У сеоским срединама повезаност ученика с баштином и традиционалним наслеђем далеко је израженија. Код деце музичка спознаја полази од доживљаја, зато крените тим путем. Почните од доживљаја пулса, преко дводелног метра, па до свирања. На тај начин помоћи ћете ученицима да припреме координацију покрета обе руке потребну за свирање ритмичких инструмената с одређеном висином тона, ксилофонима и металофонима, који ће обогатити њихово музичко искуство.

Групни рад

Песму ученици могу обогатити пратњом на ритмичким инструментима према својим афинитетима. Наравно, и мелодијски инструменти могу доћи у обзир за изразито талентоване ученике. Групе формирајте према инструментима и афинитетима ученика. Обновите сећање ученика о већ коришћеним инструментима, представите им нове и још једном им укажите на њихову правилну употребу. Неке од ритмичких удараљки могу производити звук на више начина. На пример, дрвени штапићи/клавес могу да имају туп звук уколико су чврсто ухваћени целом шаком, док уз опуштено држање прстију стварају звонак звук. Бубањ се може свирати целом шаком по средини или само палцем по рубу, при чему се лако може нагласити тежак и лак тактов део. Бубњеви који се свирају батићем или штапићем, ређе се употребљавају у наставном процесу.

Ученици ће постати мотивисанији уколико постепено уводите нове инструменте, чиме проширујете богатство звучних боја, на радост и задовољство учесника у процесу стварања музике.

У уџбенику на страни 20 предвиђена је једноставна мелодијска пратња. Ако се користите мелодијским инструментима, демонстрирајте ученицима свирање на њима. Не заборавите на мекане покрете.

Предложене мелодијске пратње врло су једноставне, стога ће их ученици радо свирати. Запевајте и засвирајте песму „Повела је Јела“ како бисте употпунили доживљај.

Завршни део часа

ЦД 1/7

Стеван Ст. Мокрањац: *Петла руковей*, „Повела је Јела“

На који начин композитор Стеван Стојановић Мокрањац прави музичку градацију у овој песми? Избором гласова: женски гласови, потом мушки, па на крају цео хор.

Истраживачки рад

Приредите с ученицима изложбу на тему народног духа – традиције. Нека свако пронађе код куће или код својих бака и дека неки предмет који има старинску вредност. Ти предмети могу бити разноврсни: од бакиних миљеа, старих лончића, ћилима, делова народне ношње, извезених столњака, фотографија некадашњих заната, старинских фотографија чланова породице и слично.

Материјал за припрему наставника:

уџбеник, стр. 19.

приручник.

Белешке о часу:

7. ЧАС

Музичка култура, пети разред

Одељење: _____

Редни број часа: 7.

Наставна област: Певањем и свирањем упознајемо музику.

Слушањем упознајемо нова дела и композиторе (српска уметничка музика)

Наставна јединица: „Повела је Јела“, песма из Србије

Слушање и упознавање музике:

Ст. Ст. Мокрањац, *Петна руковети*, „Повела је Јела“

Натурали 7, *Feel it* (Осети), beatbox

Циљ часа:

- стицање музичке писмености;
- развијање интересовања за музичку уметност и упознавање музичке традиције и културе свога народа;
- развијање музикалности и креативности.

Задаци часа

Образовни: усвајање темељних знања о српској уметничкој музици, даље упознавање изражајних средстава музичке уметности.

Васпитни: развијање културних навика ученика и свести о естетској и етичкој вредности српске уметничке музике.

Функционални: препознавање карактеристика српске уметничке музике и композиције на основу музичких примера.

Тип часа: понављање градива.

Облик рада: фронтални, групни.

Наставне методе: монолошка, дијалогска, слушање музичких примера, практичан рад, игровне активности.

Наставна средства: текстовна, аудитивна.

Корелација: биологија, музички инструменти.

Литература за наставнике: Музичка култура за V разред, мр Александра Паладин и мр Драгана Михајловић-Бокан.

Литература за ученике: Музичка култура за V разред, мр Александра Паладин и мр Драгана Михајловић-Бокан.

Иновације у настави: активна метода.

Школа и разред: _____

Предметни наставник: _____

Датум и време одржавања часа: _____

Могући ток часа

Уводни део часа

У уводном делу часа ученике обавестити да ће се у петом разреду, уз музичке примере, упознати и са значајним српским композиторима.

Подсетите се песме научене на претходном часу *Повела је Јела*. Поновите научене појмове: линијски систем, такт, виолински кључ, метар, лествица, солмизациони слогови, музичка абеледа, C-dur лествица.

Главни део часа

Поновите песму *Повела је Јела* певањем и свирањем према афинитету и избору ученика. Ученици бирају вид музичког изражавања.

Поновите појам руковет. (Реч руковет преузета је из народног говора и односи се на сноп зреле пшенице који може да стане у једно захватање руком (рукохват). У овом случају односи се на више народних песама које су уметнички обрађене и тематски повезане).

Који је познати композитор писао руковети? Стеван Стојановић Мокрањац.

Наведите познате чињенице из живота овог композитора. Ми вам пружамо неке информације у облику Додатка у приручнику.

Стеван Стојановић Мокрањац (1856–1914), српски композитор и музички педагог, једна од најистакнутијих личности на прелазу из 19. у 20. век, заслужан за увођење српског националног духа у уметничку музику.

Рођен је 9. јануара 1856. године у Неготину. Као гимназијалац био је члан Српског певачког друштва. Уз помоћ Друштва, 1879. године отишао је на музичке студије у Минхен, а затим се школовао у Риму и Лајпцигу.

Године 1884. постаје хоровођа Певачког друштва „Станковић“, а 1887. диригент Првог београдског певачког друштва. Од 1887. до 1900. радио је и као наставник музике у Првој београдској гимназији, а од 1901. као предавач појања у Богословији. Заједно са Станиславом Биничким и Цветком Манојловићем оснивач је прве сталне музичке школе (1899) – Српске музичке школе у Београду (данашње име „Мокрањац“), чији је директор био до своје смрти. Његовом заслугом основан је први гудачки квартет у Србији.

Године 1906. изабран је за дописног члана Српске краљевске академије (данас Српска академија наука и уметности).

Његова најпознатија дела свакако су *Руковети* (петнаест сплетова песама заснованих на фолклорним мотивима из различитих делова Србије, Босне, Македоније, Бугарске), *Приморски најјеви*, духовити скерцо Козар, музика за православна богослужења: велелепна *Литургија*, из које је најпознатија „Херувимска песма“, најзначајније остварење хорске музике у Срба, *Ојело у fis-mollu*, *Три сјајније*, *Тебе Боја хвалим*, *Величаније Светом Сави...*

Радио је и као мелограф: познати су његови записи Народних песама и игара са мелодијама из Левча, као и две значајне збирке записа са српским црквеним напевима Осмогласник и Страно пјеније.

Објасните ученицима појам вокалне музике. То је музика коју изводимо певањем. Такве композиције може изводити један или више певача. Најчећше се вокалне композиције изводе на неки текст, а има и оних у којима се уместо певања користе шумови или појединачни слогови, или само слова, и тако се добијају различити звукови.

Вокална музика је најстарији облик музике, јер не захтева ниједан инструмент осим људског гласа. Све музичке културе имају неки облик вокалне музике, а широм света постоје дуге традиције певања.

С ученицима изведите песму, први пут без, а други пут са инструменталном пратњом. Тако ћемо им освестити појам постојања вокалне музике с инструменталном пратњом и вокалне музике без инструменталне пратње, коју називамо још и *a cappella*, а читамо као а капела.

Поразговарајте с ученицима о томе шта све чини звук. Упутите их да нови звуци настају и необичним начином свирања и маштовитом употребом гласа. Размислите које све гласовне могућности можете добити употребом гласа. Можете шапутати, кикотати се, шуштати, имитирати појаве и звуке из природе, као и опонашати музичке инструменте.

Групни рад

Нека први задатак буде имитирање звука из природе тако што ће прва група опонашати звуке животиња, док ће их друга препознавати, и обрнуто.

Други задатак може бити опонашање музичких инструмената. Један начин такође може бити такмичарског карактера: једна група осмишљава и опонаша неки инструмент, док друга погађа. Измена група врши се на погођен појам.

Трећи задатак захтева више вештине. И овде ученици опонашају музичке инструменте, а задатак је нешто креативнији. Поделите одељење на неколико група. Нека свака група замисли неки инструмент. Водите рачуна да бар две групе свирају замишљени ритмички инструмент (наш предлог: 1. група – бубањ на сваком наглашеном тактовом делу; 2. група – чинела на сваком ненаглашеном тактовом делу). Увежбајте прво ову замишљену ритам секцију. Потом убаците мелодијски инструмент (наш предлог: 3. група – мелодију свира труба). Нека трећа група у време извођења научене ритам секције покуша да изводи мелодију песме „Повела је Јела“, замишљајући да је инструмент труба.

Завршни део часа

ЦД 1/7,6

Стеван Ст. Мокрањац: *Петла руковей*, „Повела је Јела“, *Feel it* (Осети), beatbox, Натурали 7

Послушајте оба примера и проверите знање о наученим појмовима.

Како се зове музика која се пева? Вокална музика.

Каква може бити вокална музика? Са инструменталном пратњом и без ње.

Објасните појам beatbox ученицима као опонашање музичких инструмената гласом.

Материјал за припрему наставника:

уџбеник, стр. 20–21.

приручник.

Белешке о часу:

8. ЧАС

Музичка култура, пети разред

Одељење: _____

Редни број часа: 8.

Наставна област: Певањем и свирањем упознајемо музику

Наставна јединица: *Пејша руковей*, Стеван Стојановић Мокрањац

Слушање и упознавање музике

Стеван Ст. Мокрањац, *Пејша руковей*, „Повела је Јела“

Циљ часа:

– развијање интересовања за музичку уметност и упознавање музичке традиције и културе свога и других народа.

Задаци часа

Образовни: неговање способности извођења музике (певање/свирање).

Васпитни: развијање осетљивости за музичке вредности и осећаја одговорности у заједничком раду, подстицање толеранције и личног мишљења.

Функционални: слушање вредних дела уметничке и народне музике.

Тип часа: систематизација.

Облик рада: фронтални, индивидуални, групни.

Наставне методе: дијалогска, слушање аудио-примера, практични рад.

Наставна средства: текстовна, аудитивна.

Корелација:

Литература за наставнике: Музичка култура за V разред, мр Александра Паладин и мр Драгана Михајловић-Бокан.

Литература за ученике: Музичка култура за V разред, мр Александра Паладин и мр Драгана Михајловић-Бокан.

Иновације у настави: активна метода.

Школа и разред: _____

Предметни наставник: _____

Датум и време одржавања часа: _____

Могући ток часа

Уводни део часа

Будући да је реч о часу систематизације, могуће је почети га понављањем научених бројалица из књиге (*Ен тен тини, Иде мали меца, Еци пеци пец*). Да ли ученици познају још неку бројалицу? Нека је наведу. Покушајте с ученицима и њу да изведете. Поновите научене појмове: музички метар, тактне црте, такт (део нотног текста ограничен тактним цртама)¹.

Групни рад

Можете задати мале вежбе импровизације у којима ученике делите на групе. Прва група на ритмичким удараљкама смишља двотактни ритам, друга га понавља. После тачно поновљеног двотакта, друга група смишља, а прва погађа. Поновите појам чевртинe, половине и осмине ноте. Радом по групама ученици усавршавају извођење ових нотних вредности и моторику.

Главни део часа

Поновити научене песме (*Јеж, Скале и аријеђа, Повела је Јела*). Ученицима скрените пажњу на лепо, изражајно певање песама. Песме можете обогатити пратњама на инструментима као што сте радили на претходним часовима.

Групни рад

Можете организовати једноставан квиз у коме ћете на забаван начин проверити колико ученици владају до сада наученом материјом. У исто време ученици вежбају концентрацију појединим вешто постављеним питањима која су слична и изискују стрпљење при читању текста.

Одаберите водитеља квиза (ученика који ће читати питања). Потом одаберите трочлани жири који ће пратити веродостојност игре. Поделите преостале ученике на три групе. Групе могу себи дати имена по жељи. Ради организовања игре и ограничавања реда и дисциплине при извођењу ове игре, одаберите капитена (ученика који једини може дати одговор на питање). Сви остали ученици унутар групе могу му шапутањем помагати да дође до правилног одговора. Уколико одговори други ученик из групе (који нема овлашћења да одговори на питање), трочлани жири има ту моћ да одузме право одговора и понуди га следећој групи која се јавила да одговори.

Игра почиње тако што водитељ постави питање без понуђених одговора, а групе одговарају по редоследу подизања руке капитена групе. Потом водитељ чита понуђене одговоре, унутар групе ученици се консултују, па капитен даје одговор. Уколико одговор није тачан, право стиче прва следећа група која је подигла руку. (Напомена: тачни одговори обележени су крстићем и заградом.)

¹ Зорислава Васиљевић, *Методика музичке писмености*, Завод за уџбенике и наставна средства, 178.

Жири прати тачност прикупљених поена, при чему сваки погођен одговор доноси:

- 3 поена уколико група одговара као ПРВА,
- 2 поена уколико група одговара као ДРУГА и
- 3 поена уколико група одговара као ТРЕЋА.

Квиз:

Како се зове нотно писмо из кога најчешће читају певачи?

- Грчки алфабет
- Музичка солмизација +
- Музичка абецеда

По ком тону лествица добија име?

- По тону до
- По тону којим се завршава
- По тону којим почиње +

Наведите редом навише и наниже тонове C-dur лествице музичком абецедом (C, d, e, f, g, a, h, c. C, h, a, g, f, e, d, c).

Током паузе певачи и свирачи:

- једноставно ћуте и свирају
- једноставно причају и не свирају
- једноставно ћуте и не свирају +

Линијски систем се у нотном писму састоји из:

- пет паралелних водоравно постављених празнина
- пет паралелних хоризонтално постављених линија +
- пет паралелних вертикално постављених линија

Музику коју певамо називамо:

- вокално-инструментална музика
- вокална музика +
- инструментална музика

Beatbox (битбокс) у музици означава назив за:

- гласовно опонашање музичких инструмената +
- гласовно опонашање животиња
- гласовно опонашање звукова из природе

Вокална музика без инструменталне пратње зове се још и:

Ла Дулчинела (La Dulcinella)

а капела (a capella) +

Ла пасионела (La passionella)

Који тонови недостају у солмизационом низу до, сол, си:

ре, ми, фа, ла +

ре, фа, сол, ла

ре, ми, сол, ла

Који тонови припадају музичкој абецеди?

Сол, си, ре

Алфа, бета, гама

G, a, d +

Завршни део часа

После слушања примера подсетите се појма народна традиција и основних информација о *Руковейима* Стевана Мокрањца.

ЦД 1/7

Стеван Ст. Мокрањац: *Петна руковейи*, „Повела је Јела“, хор „Колибри“

Материјал за припрему наставника:

учбеник, стр. 12–21.

приручник.

Белешке о часу: _____

9. ЧАС

Музичка култура, пети разред

Одељење: _____

Редни број часа: 9.

Наставна област: Слушањем упознајемо нова дела и композиторе (народна традиција)

Наставна јединица: Народна традиција

Слушање и упознавање музике:

Светлана Стевић-Вукосављевић: *Седм сајми удара, Бела вило* („Бела вило“, „Девојка се сунцу противила“)

Ој, девојко, коло

Циљ часа:

- развијање интересовања за музичку уметност и упознавање музичке традиције и културе свога и других народа;
- развијање музикалности и креативности.

Задаци часа

Образовни: извођење дечјих, народних и уметничких игара, слушање вредних дела уметничке и народне музике.

Васпитни: подстицање жеље за очувањем националне и културне баштине, развијање потребе за извођењем вредних традиционалних музичких дела.

Функционални: слушање вредних дела уметничке и народне музике.

Тип часа: обрада и понављање.

Облик рада: фронтални, индивидуални, групни.

Наставне методе: монолошка, дијалошка, слушање аудио-примера.

Наставна средства: текстовна, аудитивна.

Корелација: народна традиција.

Литература за наставнике: Музичка култура за V разред, мр Александра Паладин и мр Драгана Михајловић-Бокан.

Литература за ученике: Музичка култура за V разред, мр Александра Паладин и мр Драгана Михајловић-Бокан.

Иновације у настави: активна метода.

Школа и разред: _____

Предметни наставник: _____

Датум и време одржавања часа: _____

Могући ток часа

Уводни део часа

Проверите да ли су ученици донели предмете који се сматрају делом традиције, што им је задато на часу бр. 6. Да ли им је познато порекло предмета? Напишите мале цедуље за сваки предмет (као у музеју): како се назива, из ког места и времена потиче, чији је изворно. Организујте изложбу у учионици.

Главни део часа

Поновити песму „Повела је Јела“.

На овом часу ученици се упознају с народном традицијом.

Народна традиција потиче из народа и односи се на мелодије, песме, игру и обичаје. Она се преноси усменим путем. Осим термина народна традиција, користи се и реч фолклор.

Фолклор је уопштено име за уметност која, у устаљеним традиционалним облицима, живи у народу. Та уметност прелази од старијих на млађе. Дуг, вековни развојни пут утицао је на оригиналност народних творевина. Као и све остало, и народна уметност еволуира. Ово се у музици лако уочава на песмама са истим текстом које се на разним удаљеностима интерпретирају на разне начине. Исто се дешава и с народним играма: народна кола данас и она од пре педесет година, иако са истим именима и називима, разликују се. Народни дух, најснажнији покретач свих идеја у уметности, никада не мирује. Народ обавезно и увек ствара своју уметност, са својом етиком и посебном карактеристиком. Проучавајући фолклор, научници реконструишу духовну вредност и културну прошлост народа. Музички фолклор преноси се предањем и помаже нам да упознамо народно стваралаштво прошлих епоха.

Одабране нумере за слушање представљају карактеристичне музичке примере свирања и певања код нас.

Кола свирана на свирали обично садрже више сличних музичких мисли, понављаних и незнатно варираних.

Фрула је најкарактеристичнији народни дувачки инструмент. На фрули се изводе игре, некад и песме, а у неким крајевима Србије и посебне чобанске импровизације (нарочито у источној Србији).

Двојнице су направљене од једног комада дрвета у коме су паралелно издубљене две цеви једнаке дужине. На том инструменту свирају се мелодије при чувању стада или када се путује запрежним колима, када се изводи такозвана рабацијска свирка, што је карактеристично за западну Србију. Двојнице често прате и народну игру.

Гајде могу бити двогласне и трогласне. На гајдама се претежно свира на свадбама и саборима, али их користе и пастири.

ЦД 2/17, 18, 19 1/8

Светлана Стевић-Вукосављевић: *Седам сајми удара, Бела вило* („Бела вило“, „Девојка се сунцу противила“)

Ој, девојко, коло

Завршни део часа

Послушајте звучне примере на којима пева Светлана Стевић-Вукосављевић, а затим и коло Ој, девојко. Разговарајте о певачкој и свирачкој традицији. У обе традиције доминантан је звук фолклора. Упоредите те нумере с песмом „Повела је Јела“ из *Пејне руковети* Стевана Стојановића Мокрањца. Да ли су сличне? Да. У чему? Све песме припадају народној традицији. Да ли се звук фолклора препознаје и у песми која је стилизована за хор? Да, јасно је препознатљива.

Материјал за припрему наставника:

уџбеник, стр. 19, 94, 95.

приручник.

Белешке о часу: _____
